

**ILO-asiakirja
1/2022**

**ILOn 109. Kansainvälinen
työkonferenssi 3.-19.6. ja
25.11-11.12.2021**

Suomen valtuuskunnan raportti

Helsinki 2022

ISSN 0782-3290

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

KANSAINVÄLISEN TYÖJÄRJESTÖN (ILO) 109. TYÖKONFERENSSI 3.-19.6 JA 25.11-11.12.2021 GENEVESSÄ

SISÄLLYS

I Yhteenveto konferenssin työstä ja tuloksista	2
II Komiteatyö	4
1. Yleissopimusten ja suositusten soveltamista käsittelevä komitea	4
2. Sosiaaliturvakomitea (ILO:n globalisaation sosiaalista oikeudenmukaisuutta koskevan julistuksen seuranta)	9
3. Osaaminen ja elinikäinen oppiminen –komitea (yleiskeskustelu)	13
4. Eriarvoisuus ja työn maailma -komitea (yleiskeskustelu)	16
LIITTEET	
Liite 1: Suomen valtuuskunnan kokoonpano	20
Liite 2: Valtuuskunnan kokoonpanon muutos	22
Liite 3. Komiteoihin osallistuminen	23
Liite 4: Ministerin puhe	24
Liite 5: Pääjohtajan raportti - Work in the time of COVID	26

I YHTEENVETO KONFERENSSIN TYÖSTÄ JA TULOKSISTA

ILOn 109. työkonferenssi 3-19.6.2021 ja 25.11-11.12

Vuoden 2021 Kansainvälisen työjärjestön (ILO) 109. työkonferenssi avajaisistunto pidettiin 20.5.2021. Siinä asetettiin konferenssin komiteat, jotta virtuaalisesti järjestettävää kokousta päästiin valmistelemaan jo ennen komiteatyön alkua hallitusten sekä työnantaja- ja työntekijäryhmien kesken. Näin pyrittiin varmistamaan sujuva työskentely itse varsinaisen konferenssin aikana. Konferenssin puheenjohtajaksi valittiin Marokon hallituksen edustaja Omar Zniber ja varapuheenjohtajiksi Barbadosen hallituksen edustaja Chad Blackman, Yhdysvaltojen työnantajaedustaja Ronnie Goldberg ja Sambian työntekijäedustaja Annette Chipeleme. Konferenssiin osallistui 4 500 osallistujaa 181 ILO:n jäsenvaltiosta, [linkki konferenssin sivuille](#).

Pääosa konferenssista järjestettiin 3 - 19.6.2021. Kaksi komiteaa työskenteli kuitenkin 25.11. - 11.12.2021. EU:n puheenjohtajana toimi konferenssin ensimmäisen jakson aikana Portugalin ja toisen jakson aikana Slovenia.

Suomesta konferenssiin osallistui virtuaalisesti kolmikantainen delegaatio, liitteinä 1 - 3 on asettamiskirje, edustajavaihdos sekä delegaattien jakautuminen komiteoihin.

Työkonferenssin asialista

I. **Konferenssin täysistunto:** Hallintoneuvoston puheenjohtajan ja ILO:n pääjohtajan raportit

Täysistunnossa keskusteltiin mm. COVID-19 -kriisin työ- ja sosiaalivaikutuksista sekä miehitettyjen arabialueiden työntekijöiden oloista. Yhdysvaltain presidentti Joe Biden ja paavi Fransiscus kuuluivat konferenssin korkea-arvoisimpiin puhujiin.

Ministeri Haatainen käytti puheenvuoron COVID-19 -kriisistä 15.6.2021 (liite 4).
Jonna Kauton muistion pääjohtajan raportista on liitteenä 5.

II. Konferenssi hyväksyi järjestön **ohjelman ja budjetin**, joihin heijastuu myös vahvasti koronakriisi.

Budjettiasioiden yhteydessä nousi esille Iranin pyyntö saada äänestää konferenssissa, vaikka maa on menettänyt äänioikeutensa jäsenmaksujen laiminlyönnin seurauksena. USA:n tunteita herätti Iranin syytös siitä, ettei se ole voinut maksaa jäsenmaksujaan USA:n pakotteiden vuoksi. Iran kuitenkin maksoi ennen konferenssia jäsenmaksuvelkaansa, joten asiasta ei tarvittu päätöstä.

III. **Sopimusten soveltamista käsittelevä komitea:** Tiedot ja raportit yleissopimusten ja suositusten soveltamisesta

Komiteassa oli käsittelyssä kahden vuoden raportit sopimusten noudattamisesta, koska viime vuoden konferenssi jäi pitämättä ja siihen valmistellut raportit käsittelemättä. Erityisteemana olivat työllisyyttä koskevat sopimukset ja suositukset.

IV. **Sosiaaliturva** (ILO:n globalisaation sosiaalista oikeudenmukaisuutta koskevan julistuksen seuranta)

V. **Eriarvoisuus ja työn maailma** (yleiskeskustelu)

VI. Osaaminen ja elinikäinen oppiminen (yleiskeskustelu)

VII. Yhdeksän ILO:n yleissopimuksen kumoaminen sekä yhdeksän yleissopimuksen ja 11 suosituksen poisvetäminen tai peruuttaminen

ILO:n konferenssi päätti kumota ja vetää takaisin vanhentuneita sopimuksia ja suosituksia, jotka koskivat lähinnä merenkulkua ja ovat korvautuneet mm. ILO:n merityöyleissopimuksella (MLC).

Linkki asiakirjaan [Instruments for the abrogation of Conventions Nos 8, 9, 16, 53, 73, 74, 91, 145, and withdrawal of Conventions Nos 7, 34, 54, 57, 72, 76, 93, 109, 179, 180 and Recommendations Nos 27, 31, 49, 107, 137, 139, 153, 154, 174, 186, 187](#)

VIII. ILO:n hallintoneuvoston vaalit

Työkonferenssin yhteydessä pidettiin ILO:n hallintoneuvoston hallitusedustajien vaalit. Pohjoismaiden osalta Suomen tilalle hallintoneuvostoon valittiin Ruotsi varsinaiseksi jäseneksi ja Islanti varajäseneksi.

Kaikki maaryhmät olivat päässeet etukäteen sisäisesti sopuun kaikkien hallintoneuvoston hallituspaikkojen jaosta. Ongelmana oli kuitenkin, että Myanmar oli ASPAG-ryhmän ehdokas hallintoneuvoston varaedustajan paikalle. Vaikka tapana on kunnioittaa maaryhmien sisäisiä valintoja, useat maat, mm. Pohjoismaat ja monet EU-maat ilmoittivat, että ne eivät voineet hyväksyä Myanmarin valintaa hallintoneuvostoon. Ennen hallintoneuvostovaalia ASPAG suostui vaihtamaan Myanmarin tilalle Malesian, joka oli kaikkien maiden hyväksyttävissä.

Konferenssin jälkeen kokoontuneessa järjestäytymiskokouksessa hallintoneuvoston puheenjohtajaksi valittiin ensimmäiseksi vuodeksi Ruotsin Geneven suurlähettiläs. Ruotsi sai myös yhdessä Ranskan kanssa edustajan hallintoneuvoston yhdistymisvauskomiteaan.

Julistus COVID-19 -kriisin haasteisiin vastaamisesta

Konferenssi hyväksyi myös julistuksen COVID-19 -kriisin haasteisiin vastaamisesta (Global call to action for a human-centred recovery from the COVID-19 crisis that is inclusive, sustainable and resilient), [linkki resoluutioon](#).

Resoluution työstäminen aloitettiin jo kevään aikana ja tarkoitus oli, että valmiiksi neuvoteltu asiakirja voitaisiin vain hyväksyä työkonferenssissa. Käytännössä työ oli kuitenkin pahasti kesken vielä konferenssin alettua ja asiakirjan työstämistä piti jatkaa konferenssin aikana. EU-maat saivat näkemyksiään läpi IMEC-maiden kantoihin, joten EU-maidenkin osalta IMEC-ryhmän edustajat (UK ja USA) esittivät myös EU:n kantoja, joita sitten EU:n puheenjohtajavaltion Portugalin edustaja tuki.

World of Work Summit

17-18.6.2021 järjestetyn Työn maailman huippukokouksen teemana oli toipuminen COVID-19 -pandemiasta.

II KOMITEATYÖ

1. Yleissopimusten ja suositusten soveltamista käsittelevä komitea (applikaatiokomitea, CAS-komitea)

(Päivi Kantanen, TEM)

Applikaatiokomiteassa keskustellaan jäsenmaiden raportointivelvoitteista, yleissopimusten ja suositusten soveltamisesta ILO:n riippumattomien asiantuntijoiden (the Committee of Experts on the Application of Conventions and Recommendations (CEACR)), raporttien sekä työmarkkinaosapuolten valitsemien tapausten pohjalta. Pitkällä maalistalla ([linkki maalistaan](#)) oli 40 tapausta, joista moni koski yhdistymisvapautta ja kollektiivisia neuvotteluoikeuksia. EU on perinteisesti käyttänyt näistä puheenvuoron. Lisäksi listalla oli seurannassa olevia tapauksia. Ydinsopimuksia oli listalla 29, etusijasopimuksia 5 ja teknisiä sopimuksia 6. Lopullinen ns. lyhyt lista käsiteltävistä 19 tapauksesta varmistui 28.5.2021 CAS-komitean ensimmäisessä kokouksessa.

Komitean puheenjohtaja	Corine Elsa Angonemane Mvondo (hallituksen edustaja, Kamerun)
Varapuheenjohtajat	Sonia Regenbogen (työnantajaedustaja, Kanada) Marc Leemans (työntekijäedustaja, Belgia)
Komitean raportööri	Pedro Pablo Silva Sanchez (hallituksen edustaja, Chile)
Suomen edustajat	Päivi Kantanen, TEM Jonna Kautto, Geneven pysyvä edustusto Harri Hellsten, SY Samuli Hiilesniemi, SAK

CAS-komitean tiedot, raportti ja maatapausten johtopäätökset sekä asiantuntijakomitean raportit, [linkki komiteasivulle](#)

Raportit: 2020 Report on the application of international labour standards, 13.2.2020 (Report III (A), [linkki raporttiin](#)) ja sen liite 2020 Addendum, 15.2.2021, [linkki liitteeseen](#) (Report III (B)), [linkki raporttiin](#) ja Report III(B)(Addendum)

Teemakeskustelussa raportti (the General Survey) Report III(B), 15.2.2020 ja sen täydennys 17.3.2021 “*Promoting employment and decent work in a changing landscape*”. Tiivistelmä raportista, [linkki](#).

Konferenssin pysyvässä kolmikantaisessa applikaatiokomiteassa keskusteltiin yleissopimusten ja suositusten raportointivelvoitteista, sopimusten soveltamisesta ILO:n riippumattomien asiantuntijoiden komitean raportin pohjalta sekä käsiteltiin 19 työmarkkinaosapuolten valitsemaa maatapausta. Applikaatiokomitean ilmapiiri oli rakentava ja puheenjohtajan ajanhallinta sai kiitosta. Työnantajat korostivat sopimuksen nro 87 osalta tulkintaansa siitä, että lakko-oikeus ei kuulu sopimuksen piiriin. Tähän työntekijät esittivät päinvastaisen kantansa. EU:n lausunnoissa lakko-oikeuden katsottiin kuuluvan sopimuksen soveltamisalaan osana järjestäytymisoikeutta. Latinalaisen Amerikan maiden edustajat (Grulac) kritisoivat edellisten vuosien tavoin maatapaus-

ten listan laadintaprosessia sen avoimuuden, tapausten valintakriteereiden ja alueellisen tasapainon suhteen. Maatapauksista komitean johtopäätökset on pyritty laatimaan selkeiksi ja käytännönläheisiksi vaadittavien toimien suhteen. Johtopäätökset ohjaavat maan hallituksen toimenpiteitä, joista on kuultava työmarkkinaosapuolia, sopimusvelvoitteiden täyttämiseksi.

Teemakeskustelu käytiin työllisyyden ja ihmisarvoisen työn edistämisestä muutoksessa "Promoting employment and decent work in a changing landscape". Komitean yleisraportti ja sitä täydentävä liite kattaa työllisyyteen liittyviä sopimuksia ja suosituksia: työllisyyspolitiikasta yleissopimus nro 122 ja suositus nro 169, ammatillinen kuntoutus ja työllistäminen, vajaakuntoiset henkilöt yleissopimus nro 159 ja suositus nro 168, kotityösopimus nro 177 ja sitä täydentävä suositus nro 184, kotitaloustyötä koskeva yleissopimus nro 189 ja suositus nro 201, työsuhdetta koskeva suositus nro 198 ja epävirallisesta taloudesta viralliseen talouteen siirtymistä koskeva suositus nro 204.

Näiden sopimusten ja suositusten tarkastelun keskiössä ovat työllisyys ja ihmisarvoisen työn edistäminen huomioiden erilaisten työntekijöiden ja yritysten sekä alueiden erilaiset tarpeet. Raportissa tarkastellaan työsuhteen käsitettä ja sen rajapintoja sekä erityisesti kotona työskentelevien ja vammaisten asemaa. Yksilöiden integroiminen kaikilla tasoilla yhteiskuntaan vaikuttaa yhteiskunnalliseen kehitykseen ja köyhyyden torjumiseen. Täysi, tuottava ja vapaasti valittu työ edellyttää osallistavaa kansallista politiikkaa, joka huomioi kaikki segmentit: epävirallisen talouden, kotityön, kotitaloustyön, vajaakuntoiset, uudet työnteon muodot, alustatalouden ja työn murroksen. Haasteet ovat erilaisia eri alueilla, maissa ja toimialoilla. Raportissa esitetään kehittämis-kohteita ja suosituksia kestäväälle ja osallistavalle työllisyyspolitiikalle. Pandemia on osoittanut sosiaaliturvan puutteita ja osallistavan työpolitiikan merkityksen. COVID-19-pandemiasta toipuminen vaatii ihmiskeskeistä lähestymistapaa, tasa-arvon edistämistä työelämässä ja työhön pääsyssä, osaamisen edistämistä tukevia toimia, ilmaston huomioimista sekä koordinoituja politiikkatoimia globaalilla, alueellisella ja kansallisella tasolla. Sopimusten ja suositusten tavoitteena on auttaa ILOa saavuttamaan ihmisarvoisen työn ja Agenda 2030:n tavoitteet kestävästä kehityksestä. Lisäksi komitea korosti ILO:n teknisen avun tärkeyttä jäsenmaille työllisyyspolitiikan toimia kehitettäessä ja sosiaalidialogin merkitystä kriisistä toipumiseksi.

Vakavat tapaukset ja niiden johtopäätökset: Tadžikistan (nro 81, työsuojelu), Valkovenäjä (nro 87, yhdistymisvapaus), Ghana (nro 182, lapsityön kieltäminen) ja Turkmenistan (nro 105, pakkotyö).

Tadžikistanin tapaus on pitkäaikainen ja koskee työsuojelutarkastuksien puutteita ja valvontatoimien heikennyksiä. Hallitusta pyydettiin lopettamaan heikennykset ja varmistamaan, että tarkastajat voivat tehdä tarkastuksia vapaasti tarpeen mukaan myös ilman ennakoilmoitusta, tehostaa tarkastuksia sekä ottaa työmarkkinaosapuolet mukaan suositusten täyttämiseksi. Hallitusta pyydettiin vastaanottamaan ILO:n teknistä neuvontaa.

Turkmenistanin asia koski maassa laajasti levinnyttä pakkotyökäytäntöä puuvillan keräämisessä. Hallitusta kehoitettiin tekemään aikaan sidottuja toimia lain ja käytännön tasolla varmistakseen sen, että ketään yksityisen tai julkisen sektorin henkilöä tai maanviljelijää ei voida pakottaa keräämiseen. Hätätilalakia ja työlainsäädäntöä ei saa käyttää käytännön perusteena. Lainsäädäntöä tulee muuttaa konsultoiden työmarkkinajärjestöjä ja hyödyntäen ILO:n teknistä tukea. Tarvitaan suunnitelma, jolla pakkotyö voidaan poistaa. Työstä kieltäytyjiin ei saa kohdistaa vastatoimia. Hallitusta pyydettiin hyväksymään ILO:n korkean tason lähetystö.

Valkovenäjän pitkäkestoista asiaa käsiteltiin komiteassa viimeksi 2015. Vuoden 2020 elokuun toimista on tehty lukuisia syytöksiä ja vangitsemisia eikä väitettyjä rikkomuksia ole tutkittu. Vuoden 2004 tutkintakomission suosituksia ei ole vielä kukaan toteuttanut. Hallitusta pyydettiin toimeenpanemaan suositukset ja turvaamaan siviilioikeuksien käyttö. Kaikki syytökset ja toimet rauhanomaisiin toimiin osallistujille tulee poistaa. Oikeudellisia vastatoimia ei saa toteuttaa. Hallitusta pyydettiin varmistamaan järjestäytymisoikeuksien toteutuminen ja ay-järjestöjen rekisteröinnit lain ja käytännön tasolla. Muutoksissa tulee kuulla työmarkkinaosapuolia. Hallitusta pyydettiin vastaanottamaan ILO:n teknistä tukea sekä tiedottamaan tehdyistä toimista. Hallituksen edustaja ei katsonut johtopäätöksiä objektiivisiksi, reiluiksi eikä niissä hänen mukaansa huomioida tehtyjä toimia. Kyse on perusteettomista syytöksistä ja toimet ovat liittyneet kansalaisten turvallisuuden vaarantamiseen. Asiaa on politisoitu eikä se liity sosiaaliseen dialogiin tai sopimukseen.

Ghanan osalta lapsityön pahimmat muodot ja vaaralliset työt erityisesti tietyissä töissä (kaakao, kalastus, kotitaloustyö) sekä teini-ikäisten seksityö oli huolenaiheena. Hallitusta pyydettiin tukeutumaan ILO:n tekniseen tukeen ja laatimaan suunnitelma ilmiön poistamiseksi, tukemaan lapsien kuntoutumista sekä tehostamaan ihmiskaupan torjuntaa koskevaa lainsäädäntöä. Hallitukselta pyydettiin tietoja edistyksistä, tutkimuksista, syyttämistä ja rangaistusten määrästä.

EU:n puheenjohtajanaan Portugalin edustaja käytti EU:n puheenvuorot teemareportista, kaikista vakavista maatapauksista ja 10 muusta tapauksesta. Pohjoismaat käyttivät yhteisen puheenvuoron teemareportista korostaen tasa-arvoa ja naisten työelämään pääsyä sekä hoivapalveluiden merkitystä.

Komitean johtopäätöksiä eräistä tapauksista

Romanian tapaus koski *kollektiivisia neuvotteluoikeuksia (nro 98)*. Komitea kehotti hallitusta varmistamaan riittävän suojan ay-jäsenille syrjinnän torjumiseksi lainsäädännössä ja käytännössä sopimuksen mukaisesti. Hallitukselta pyydettiin tietoja ay-jäsenien syrjintätapauksien määrästä ja työnantajan toimintaan puuttumiseksi eri viranomaisissa, käsittelyjen keskimääräiset kestot ja tulokset, mm. miten todistustaakkaa sovelletaan tällaisissa tapauksissa, jotka vaikuttavat ammattiyhdistysten virkamiehiin sekä tällaisissa tapauksissa sovellettavat seuraamukset ja oikeussuojakeinot. Hallitusta pyydettiin varmistamaan lain ja käytännön tasolla työehtosopimusneuvottelujen käynninen ei-järjestäytyneiden edustajien kanssa ainoastaan silloin, kun ammattiyhdistystä ei ole vastaavalla tasolla. Lakia pyydettiin muuttamaan siten, että työehtosopimusneuvottelut ovat mahdollisia julkisille toimihenkilöille, jotka eivät osallistu valtion hallinnointiin yleissopimuksen mukaisesti. Pyydetty lisätiedot tulee toimittaa asiantuntijakomitealle ennen sen seuraavaa istuntoa. Hallitusta pyydettiin hyväksymään ILO:n tekninen neuvonta ennen seuraavaa kansainvälistä työkonferenssia.

Hongkong Kiinan erityishallintoalue (*yhdistymisvapaus, nro 87*). Komitea kehotti hallitusta antamaan täydet tiedot tutkinnoista koskien poliisien toimia ja pidätyksiä, jotka kuuluvat sopimuksen piiriin. Hallitusta pyydettiin turvaamaan työntekijä- ja työnantaja-järjestöjen järjestäytymisoikeus sopimuksen edellyttämällä tavalla. Laillinen ay-toiminta ei saa johtaa pidätyksiin. Hallitusta pyydettiin seuraamaan työmarkkinaosapuolten kanssa kansallisen turvallisuuslain soveltamista ja järjestöjen oikeuksien turvaamista yleissopimuksen mukaisesti. Ajantasaiset tiedot pyydettiin toimittamaan asiantuntijakomitealle ennen seuraavaa istuntoa. Hallitus kiitti rakentavasta keskustelusta, totesi toimineensa lain mukaan ja korosti, että pidätykset eivät johdu ay-jäsenyydestä. Kansallinen turvallisuuslaki noudattaa ihmisoikeuksia ja järjestäytymisoikeuksia ILO:n sopimusten mukaisesti. Hongkongin erityishallintoalue jatkaa tietojen toimittamista.

Kiribati (*lapsityön pahimmat muodot, nro 182*). CAS-komitea kehotti hallitusta tehokkaisuuteen ja määräaikaan toimenpiteisiin varmistukseksi, että lapsityövoiman käyttö ja pahimmat käytännöt poistettaisiin. Lisäksi tulisi seurata täytäntöönpanoa ja vahvistaa sitä säännöllisillä tarkastuksilla erityisesti riskialueilla. Hallitusta pyydettiin tutkimaan tehokkaasti lapsiprostituutiota sekä asettamaan syytteeseen ne, jotka ovat syyllistyneitä lapsiin kohdistuneeseen väkivaltaan. Lisäksi riskiryhmien ja uhrien tunnistamista tulee tehostaa ja ohjata heidät suojelupalveluihin. Lainsäädäntöä pyydettiin muuttamaan ja varmistamaan, että pahimpiin lapsityön muotoihin syyllistyneille henkilöille langetetaan rangaistuksia. Lisäksi tarvitaan uhrien kuntouttamista ja yhteiskuntaan integroimista sekä pääsyä peruskoulutukseen. Hallitusta pyydettiin hyödyntämään ILO:n teknistä apua. Lisäksi pyydettiin tietoja tutkimuksista, syytteistä, tuomioista ja seuraamusten lukumääristä ennen seuraavaa asiantuntijakomitean istuntoa vuonna 2021.

Kambodza (*yhdistymisvapaus, nro 87*). CAS-komitea ilmaisi huolen jatkuvista väkivaltaisuuksista työntekijöitä vastaan, ammattiyhdistysaktivistien pidätyksistä ja pyysi, että rikkomuksiin puututtaisiin tehokkaasti ja oikea-aikaisesti. Hallitusta kehoitettiin tutkimaan kaikki väitteet ja ammattiyhdistysten johtajien vangitsemiset sekä toteuttamaan murhatutkinnat nopeasti, jotta rikollisten saattaminen oikeudelliseen vastuuseen varmistuu. Ay-toiminnan rauhanomaiset mielenosoitusten rikkomiset ja oikeudelliset menettelyt niihin liittyen tulee tutkia sekä varmistaa, ettei rikosoikeudellisia syytteitä tai seuraamuksia määrätä. Hallitusta pyydettiin toimimaan mielivaltaisten pidätysten, vangitsemisten ja syytteeseenpanon lopettamiseksi laillisen ay-toiminnan johdosta sekä laatimaan ILO:n teknisen tuen avulla suuntaviivat näiden toimien valvontaan ja käsittelyyn. Lainsäädäntöä pyydettiin muuttamaan kuullen osapuolia. Hallituksen tulee varmistaa työntekijöiden mahdollisuus rekisteröityä ammattiyhdistykseen yksinkertaisen, objektiivisten ja avoimien prosessien mukaisesti.

Kazakstanin (*yhdistymisvapaus, nro 87*) CAS-komitea totesi kyseessä olevan pitkäaikainen ja jatkuvat tapaus, jota käsiteltiin edellisen kerran vuonna 2019. Vuoden 2018 etenemissuunnitelma oli tervetullut ja erityisesti sen lakimuutokset. Kaikkia aiempia suosituksia ei kuitenkaan ole täysin käsitelty. Työntekijöiden oikeus perustaa yhdistyksiä vapaasti ei ole sopimuksen mukainen. Rekisteröintiprosessi vaikeuttaa yhdistymisvapauden harjoittamista. Lisäksi ay-aktivistien peruskansalaisvapauksia loukataan ja heihin kohdistetaan väkivaltaa ja pelottelua. Hallitusta pyydettiin saattamaan lainsäädäntö ja käytäntö sopimuksen mukaiseksi, jotta työntekijöiden ja työnantajien yhdistymisvapaus turvaantuisi. Lisäksi näihin kuuluviin ryhmiin kohdistuva väkivalta ja häirintä tulee poistaa sekä hallitusta pyydettiin pidättäytymään suosimasta tiettyä ammattiyhdistystä. Näitä järjestöjä ei saa estää ottamasta vastaan kansainvälisten järjestöjen taloudellista tai muuta tukea. Hallitusta pyydettiin toteuttamaan komitean aiemmat suositukset ja vuoden 2018 tiekartta sekä hyväksymään ILO:n lähetystö (direct contact mission).

Bolivian tapaus koski *vähimmäispalkan määräämistä (nro 131)*. CAS-komitea korosti työmarkkinaosapuolten konsultointia ja valitti, että hallitus ei ole hyväksynyt ILO:n lähetystöä (direct contact mission). Hallitusta pyydettiin turvautumaan ILO:n tekniseen tukeen lain ja käytännön tasolla veloitteiden täyttämiseksi.

Irakin tapaus koski *syrijintää työelämässä (nro 111)*. Hallitusta pyydettiin tekemään tarvittavat toimet monimuotoisuuden turvaamiseksi, suojaamaan uskonnollisia ja etnisiä vähemmistöjä sekä täytäntöönpanemaan ihmisarvoisen työn maaohjelma, jossa huomioida erityisesti naiset, maahanmuuttajat ja muita heikommassa asemassa olevat. Hallitusta pyydettiin turvautumaan ILO:n tekniseen tukeen.

Pitkällä listalla olevia tapauksia

- **EU-maista** pitkällä listalla ovat Espanja (nro 82, lapsityön pahimmat muodot), Romania (nro 98, kollektiiviset neuvotteluoikeudet), Alankomaat ja Sint Maarten autonominen alue (nro 87, yhdistymisvapaus) sekä Kreikka (nro 149, sairaanhoitohenkilöstön työ sekä työ- ja elinolot).
- **Yhdistymisvapaus**sopimusta nro 87 koskevat rikkomukset, 9 maata: Alankomaat, Sint Maarten, Etiopia, Valkovenäjä, Kambodža, Kiinan erityisalue Hongkong, Kolumbia, Etiopia, Kazakstan, Venezuelan bolivariaaninen tasavalta.
- **Kollektiivisia neuvotteluoikeuksia** koskevan sopimuksen nro 98 rikkomukset, 6 maata: Brasilia, Guatemala, Haiti, Jordania, Romania ja Uruguay.
- **Pakkotyötä** koskevien sopimusten (nro 29 ja 105) rikkomukset, 4 maata: Mauritania, Myanmar, Syyrian arabitasavalta ja Zimbabwe.
- **Lapsityön kieltämistä** koskevan sopimuksen nro 182 rikkomukset 5 maata: Ghana, Kiribati, Senegal, Seychellien tasavalta ja Espanja.
- **Työsuojelua** koskevan sopimuksen nro 81 rikkomukset 3 maata: Albania, Intia ja Tazikistan.
- **Syrjintää työelämässä ja ammatissa** koskevan sopimuksen nro 111 rikkomukset: Irak ja Namibia.
- **Samanarvoisesta työstä miehille ja naisille maksettavaa samaa palkkaa** koskevan sopimuksen nro 100 rikkomus: Indonesia.
- Venezuelan bolivariaaninen tasavalta: **vähimmäispalkkojen määräämistä** koskevan sopimuksen (**erityisesti kehitysmaissa nro 131**) rikkomus
- Mosambik: **työllisyyspolitiikkaa** koskevan sopimuksen nro 122, El Salvador: **kolmikantaneuvotteluja** koskevan sopimuksen nro 144 ja Guatemala: **alkuperäis- ja heimokansoja** koskevan sopimuksen nro 169 rikkomus.

2. Sosiaaliturvakomitea (ILO:n globalisaation sosiaalista oikeudenmukaisuutta koskevan julistuksen seuranta)

3.-18.6.2021

(Henna Huhtamäki ja Elina Häkkinen, STM)

Komitean puheenjohtaja	Catalina Devandas Aguilar (hallituksen edustaja, Costa Rica)
Varapuheenjohtajat	Guido Ricci (työnantajaedustaja, Guatemala) Magnus Norddhal (työntekijäedustaja, Islanti)
Komitean raportoiija	Mauricio Rubiano Bello (hallituksen edustaja, Kolumbia)
Suomen edustajat	Henna Huhtamäki, STM Elina Häkkinen, STM Suvi Lahti-Leeve 3.-11.6; Antti Tanskanen 12.-19.6, EK Paula Ilveskivi, SAK
Tausta-asiakirjat	Linkki komiteasivulle Report V Building the future of social protection for a human-centred world of work, linkki raporttiin Report V Building the future of social protection for a human-centred world of work. Suggested points for discussion, linkki raporttiin Report V Building the future of social protection for a human-centred world of work. Addendum, linkki raporttiin

Tiivistelmä

Sosiaaliturvakomitea työskenteli virtuaalisesti 3. - 5.6. ja 14. - 18.6.2021. Johtopäätöksiä luonnostellut työryhmä teki valmistelutyötä 7. - 12.6.2021, työryhmässä EU:ta edustivat puheenjohtajamaa Portugali ja Ruotsi sekä tarkkailijoina olivat Kroatia ja EU-komissio (sekä UK). EU-maiden hallitusten koordinaatiokokoukset pidettiin 3. - 18.6.2021 päivittäin sunnuntaita lukuun ottamatta. STM:stä komitean työskentelyyn osallistuivat Henna Huhtamäki (SVO) ja varalla Elina Häkkinen (KVY). Komitean ja EU-koordinaation työskentelyyn osallistuminen etäyhteyksin sujui teknisesti erinomaisesti, mutta oli haasteellista osallistujien ajankäytön ja muiden päällekkäisten virkatehtävien kannalta.

Komitean työn tuloksena laadittiin päätöslauselma ja johtopäätökset keskustelusta, jotka hyväksyttiin työkonferenssin täysistunnossa 19.6.2021.

Komitean työskentely

Universaalin sosiaaliturvan edistäminen

COVID-19 -kriisi on osoittanut sosiaalisen suojelun merkityksen ihmisten terveyden, työpaikkojen ja ansioiden suojelemiseksi. Se on kuitenkin paljastanut myös kattavuusaukkojen seurauksia, mikä osoittaa, että väestö on haavoittuvainen selviytymään kriisin terveys- ja työllisyysvaikutuksista.

Komiteassa tuli esiin keskeisesti sosiaaliturva ihmisoikeutena ja maiden velvollisuus rakentaa ja ylläpitää universaaleja, kattavia, kestäviä ja riittäviä sosiaalisen suojelun järjestelmiä ILO:n standardien mukaisesti (yleissopimus nro 102 sekä suositukset nro 202 ja 204). Sosiaaliturvajärjestelmien tulisi kattaa erilaiset ihmisryhmät eri elämäntilanteissa. Järjestelmien rakentamisessa tulee huomioida kaikenlaiset työskentelyn ja yritysten muodot sekä muuttuva työn maailma. Yritysten asema sosiaaliturvassa herätti paljon keskustelua.

Universaali **pääsy** sosiaaliturvan piiriin (universal **access** to social protection) oli yksi keskeinen keskustelun aihe suhteessa itse järjestelmien universaalisuuteen. Koska ”access” to toistui sosiaalisen suojelun kohdalla läpi luonnosdokumentin, aihe herätti määritelmällistä keskustelua. Lopulta Yhdysvaltain toiveesta puheenjohtaja pyysi sihteeristöltä kirjallisen selityksen ([linkki selitykseen](#)) koskien universaalien sosiaalisen suojelun määritelmää.

Myös vammaisten erilaiset tarpeet pitää huomioida sosiaalipoliittisissa toimissa. Eri sukupuolta olevien mahdollisuus saada riittävä turvaa tulee turvata huomioiden hoivavastuut. Myös kohtuuhintainen ja laadukas päivähoito ja pitkäaikaishoidon palvelut nostettiin esiin, koska ne mahdollistavat vanhempien osallistumisen työelämään ja lisäävät siten tasa-arvoa (care economy). Erityisesti EU Portugalin puheenjohtajuudella edisti lapsityön poistamista koskevia kirjauksia, mikä nousi esiin myös kansainvälisen lapsityön vastaisen päivän (12.6.2021) yhteydessä.

Vaikka sosiaalisen suojelun laajentamisessa on edistytty merkittävästi monissa osissa maailmaa, sosiaaliturva ihmisoikeutena ei ole vielä todellisuutta suurimmalle osalle maailman väestöstä, kuten COVID-19 -pandemia on hätkähdyttävästi paljastanut. Vain 45 prosenttia maailman väestöstä on tosiasiallisesti vähintään yhden sosiaaliturvaetuuden piirissä, ja loput 55 prosenttia — peräti neljä miljardia ihmistä — jäävät ilman sosiaaliturvaa. Vaikka globalisaatio on vaikuttanut ihmisten pääsyyn pois köyhyydestä, siihen on liittynyt myös lisääntynyt eriarvoisuus ja sosioekonominen turvatomuus sekä talouskasvun hyötyjen epätasainen jakaantuminen monissa osissa maailmaa.

Sosiaaliturvajärjestelmien kattavuus ja toimivuus sekä tehokkuus olivat keskusteluissa myös esillä liittyen myös hallinnon toiminnan parantamiseen. Myös työntekijöiden kouluttaminen ja elämänmittainen oppiminen katsottiin sosiaaliturvajärjestelmien eheyden ja kestävyden kannalta keskeiseksi.

Yhtenä suurimmista keskustelunaiheista olivat kirjaukset sosiaaliturvajärjestelmien rahoitukseen liittyen. Keskustelua herättivät viittaukset erilaisiin etuuksiin (maksuihin perustuviin ja perustumattomiin), etuuksien rahoitusmuotoihin sekä verotukseen. Johtopäätösten kirjaukset heijastelevat erilaisia kansallisia järjestelmiä ja niiden muotojen huomioimista sekä erilaisia rahoituspohjia. Oikeudenmukaiset siirtymät ja huomion kiinnittäminen erityisesti haavoittuviin ryhmiin nousivat esiin. Erilaisten mallien vahvistaminen on keskiössä, koska järjestelmät ja rahoitus ovat kansallisessa päätösvallassa. Hienovaraisesti koitettiin kuvata myös oikeuksien ja velvollisuuksien tasapainoa sekä mahdollisesti syntyviä epätasapainoisia rahoituspaineita, jotka pitäisi pystyä huomioimaan kestävässä strategioissa.

Keskeinen kysymys oli myös se, miten voidaan viitata globaaleihin solidaarisiin rahoitusmalleihin ja niiden kehittämiseen. Keskustelua käytiin siitä, voidaanko päätelmissä konkreettisesti viitata yksittäisiin mekanismeihin, kuten Global Fund for Social Protection -aloitteeseen, joka on noussut viime aikoina esiin mm. YK:n äärimmäistä köyhyyttä ja ihmisoikeuksia käsittelevän erityisraportoijan toimesta. Aiheesta käytiin pitkä keskustelu, jossa osa maista halusi välttää konkreettisiin välineisiin viittaamista ja osa

puolestaan näki nimenomaan ILO:n roolin keskeisenä niiden edistämiseksi. Lopulta päätelmissä todettiin, että ILO:n on hyvä olla aloitteellinen ja osallistua globaaleista rahoitusmekanismeista käytävään keskusteluun.

Sosiaaliturva rahoitetaan suurelta osin työtulon osuuteen perustuvilla maksuilla ja veroilla. Maat ovat käyttäneet erilaisia lähestymistapoja taloudellisen liikkumavaran lisäämiselle järjestelmissä. Verotuottoja on esimerkiksi lisätty laajentamalla veropohjaa, keskittymällä veronkannon tehostamiseen, parantamalla sääntöjen noudattamista, varmistamalla oikeudenmukaisuus ja erilaisten tulojen verotus sekä progressio. Monet maat rahoittavat sosiaaliturvajärjestelmät ensisijaisesti sosiaaliturvamaksuilla, joilla on saatu aikaan järjestelmiin taloudellista liikkumavaraa riippumatta kansantulon tasosta. Monissa kehittyneissä maissa kyse on toisaalta myös sosiaaliturvajärjestelmien rahoituksen turvaamisesta, kun väestön ikääntymisen myötä rahoituspohja rapautuu.

Sosiaaliturvajärjestelmien menoja olisi pidettävä pitkän aikavälin investointina ihmisiin. Investointien puute voi johtaa terveen ja tuottavan työvoiman puutteeseen, sosiaaliseen levottomuuteen ja syrjäytymiseen sekä taloudelliseen turvattomuuteen. Ihmisiin sijoittaminen sosiaalisen suojelun järjestelmien avulla edellyttää resursseja, mutta se myös tuo sosiaalista ja taloudellista kasvua.

ILO:n toiminnan mobilisointi

Huomio kiinnittyi erityisesti COVID-19 -kriisistä selviytymiseen ja siihen, mitä voidaan oppia tulevia kriisitilanteita silmällä pitäen ja kuinka niistä siirrytään kestäväan yhteiskuntien ja työmarkkinoiden kehittämiseen. Strategioiden pitää olla kestäviä huomioiden taloudelliset ja ympäristönäkökulmat sekä linjakkaita ILO:n standardit huomioiden. Esillä olivat myös kahden- ja monenväliset sosiaaliturvasopimusjärjestelyt, jotka tukevat maiden välillä liikkuvien henkilöiden oikeuksia. Keskustelua oli siitä, onko kyse nimenomaan oikeuksien jatkuvuudesta vai syntymisestä.

Tutkimustiedon ja parhaiden käytänteiden jakaminen ja hyödyntäminen sekä vertaisoppiminen tuotiin esiin. Tilastotietojen, erityisesti kansallisten menetelmien vahvistamisen, ja mittareiden kehittämisen esille nostamista voidaan pitää tervetulleena, kunhan se ei johda päällekkäisyyksiin olemassa olevien menetelmien kanssa.

Esiin tuli myös ILO:n rooli maiden tukemisessa rahoitukseen liittyen sekä resurssien mobilisoinnissa maittain, alueellisesti ja globaalisti. ILO:n tulee myös systemaattisesti rohkaista ja tukea jäsenvaltioita yleissopimusten ratifioinnissa ja suositusten täytäntöönpanossa. Keskustelua käytiin ehdotuksesta uuden asiantuntijatyöryhmän perustamisesta keskustelua ja konsultaatiota varten. Kirjauksessa päädyttiin yleisempään keskusteluun ja syvällisiä konsultaatioita korostavaan muotoon. Keskustelua herätti myös se, tulisiko kaikkien maiden käydä ILO:n kanssa säännönmukaisia keskusteluja standardien toimeenpanosta vai tarjoaisiko ILO apua halukkaille.

ILO:n mandaatin ja johtajuuden vahvistaminen sosiaalisen suojelun alalla monenvälisessä järjestelmässä ja politiikan johdonmukaisuuden edistämiseksi

Johtopäätöksissä tuotiin esiin ILO:n rooli erilaisten kansainvälisten foorumeiden ja taloudellisten toimintojen yhteentuoimisessa sosiaaliturvan kehittämisessä.

EU-koordinaatio

Portugali toimi puheenjohtajamaan roolissa ja edusti EU:ta komitean kokouksissa. Portugalin tiimi vaikutti pieneltä, mutta hoiti tehtävänsä tehokkaasti.

EU-koordinaatio toimi hyvin, ja komission virkamiehet olivat tehneet taustatyönsä huolella. EU-koordinaatiokokouksissa pyrittiin etenemään tehokkaasti, mutta joillakin mailla oli todella paljon toivomuksia sanamuotojen muutoksiksi. Vaikka tavoite oli ehkä toisen suuntainen, EU teki komiteassa melko paljon muotoiluehdotuksia johtopäätöstekstiin. Suomen edustajat pyrkivät tukemaan mahdollisimman selkeitä ja ymmärrettäviä muotoiluja ja ILO:n suosituksissa ja satavuotisjulistuksessa käytettyjä ilmauksia. Joissakin kohdissa EU-maiden välillä oli huomattaviakin eroja kansallisiin järjestelmiin, esimerkiksi hoivavastuisiin, päivähoitopalveluihin ja vanhempainetuuksiin liittyen.

Päätöslauselma ja johtopäätökset

Komitean työn tuloksena komitean päätöslauselma hyväksyttiin 19.6.2021, [linkki päätöslauselmaan](#).

3. Eriarvoisuus ja työn maailma -komitea (yleiskeskustelu)

II jakso 25.11.-11.12.2021

(Liisa Heinonen ja Päivi Kantanen, TEM)

Komitean puheenjohtaja	Anousheh Karvar (hallituksen edustaja, Ranska)
Varapuheenjohtajat	Delphine Rudelli (työnantajaedustaja, Ranska) varanaan Blaise Matthey (työnantajaedustaja, Sveitsi) Plamen Dimitrov (työntekijäedustaja, Bulgaria)
Komitean raportööri	Colin Jordan (hallituksen edustaja, Barbados)
Suomen edustajat	Liisa Heinonen TEM Päivi Kantanen TEM Katja Miettinen EK Anja Lahermaa STTK
Asiakirjat	Linkki komiteasivulle ILC.109/IV/Points for discussion: Inequalities and the world of work: Suggested points for discussion, linkki raporttiin Komitean työn tuloksena hyväksytty resoluutio Eriarvoisuus ja työn maailma: Resolution concerning concerning inequalities and the world of work, linkki resoluutioon

Komiteatyön lähtökohdat

ILO:n tausta-asiakirjassa korostettiin, että epätasa-arvon torjunnassa on kyse politiikkavalinnasta. Jos epätasa-arvoa ei onnistuta vähentämään, siitä aiheutuvat kustannukset lisääntyvät päivittäin.

Koronapandemia on entuudestaan lisännyt epätasa-arvoa. Haasteena ovat mm. suuret tuloerot, köyhyys sekä niiden taustalla vaikuttavat tekijät, kuten työttömyys, suuri epävirallinen sektori, epävarmat työn muodot, eri alojen tuottavuuserot, puutteet sukupuolten tasa-arvossa sekä kuuluminen heikommin toimeentuleviin ryhmiin, kuten maahanmuuttajiin. Erityisesti köyhät maat ovat kärsineet pandemiastakin eniten.

COVID-19 -kriisin yhteydessä on todettu, että epätasa-arvo heikentää yhteiskunnan kestävyyttä ja kykyä toipua COVID-19 -kriisistä. Ilman asiaan puuttumista COVID-19 -kriisin seurauksena dramaattisesti lisääntynyt epätasa-arvo uhkaa vahingoittaa yhteiskuntaa pitkäaikaisesti.

Kriisistä toipumisen tulee olla osallistavaa ja ihmiskeskeistä. Tarvitaan eri sektorien yhteensovitetuista politiikkatoimia. Toimien tulee koskea myös työelämää, eikä esimerkiksi vain tulojen uudelleenjakoa verotuksen ja sosiaalietuuksien keinoin. Epätasa-arvoon tulee vastata mm. ihmiskeskeisellä ja osallistavammalla työelämällä ml. sosiaalisen vuoropuhelun keinot.

ILO:n toimintaa tulee vahvistaa yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Toimien tulee perustua jo tehtyihin sitoumuksiin ja niissä tulee ottaa maakohtaiset erot huomioon.

Konferenssikomitean tavoitteena oli laatia näkemys siitä, miten ILO voi auttaa epätasa-arvon vähentämisessä kriisistä toivuttaessa, sitoutua vahvempaan monenkeskiseen yhteistyöhön pandemian synnyttämän epätasa-arvon torjumiseksi, tutkia ja kerätä tietoa toimista, joilla työelämän epätasa-arvoa voidaan parhaiten torjua, tarkastella sitä, miten ILO:n sopimukset ja suositukset vastaavat muuttuvien työntekomuotojen haasteisiin, pyrkiä tukemaan YK:n uudistuksen yhteydessä YK:n kestävä kehityksen tavoitetta SDG 10 (epätasa-arvon vähentäminen) sisällyttämällä maakohtaiseen toimintaansa systemaattisesti epätasa-arvon torjunta ja sosiaalisen vuoropuhelun mahdollisuudet tässä työssä. Tavoitteena oli myös sisällyttää 100-vuotisjulistuksen seurantaan epätasa-arvon torjunta valtavirtaistamisperiaatteen mukaisesti ja nopeuttaa sukupuolten tasa-arvoa koskevaa muutosagenda.

Hyväksytyt päätelmät

Komitea hyväksymät johtopäätelmät käsittelevät epätasa-arvoa pikaisia toimia edellyttävänä maailmanlaajuisena haasteena, työelämän epätasa-arvoa lisääviä tekijöitä sekä ILO:n kokonaisvaltaista ja integroitua strategiaa työelämän epätasa-arvon vähentämiseksi.

ILO:n strategiaa koskevassa osuudessa korostettiin mm. positiivista agenda epätasa-arvon vähentämiseksi, kestävä ja osallistavan kasvun sekä tuottavan täystyöllisyyden sekä ihmisarvoisen työn avulla mm. oikeudenmukaisten siirtymien sekä digitalisaation ja väestömuutosten yhteydessä.

Myös yhdenvertaista pääsyä opetukseen, ammatilliseen koulutukseen ja julkisiin palveluihin korostetaan.

Työntekijöillä tulee olla riittävä suojele ja heille tulee turvata oikeudenmukainen osuus edistyksen hedelmistä.

Siirtymistä epäviralliselta sektorilta virallisen sektorin työhön tulee edistää puuttamalla epävirallista taloutta ruokkiviin syihin mm. ILO:n suosituksen nro 204 mukaisesti.

Sukupuolten tasa-arvo ja syrjimätön kohtelu tulee turvata sekä edistää tasa-arvoa, monimuotoisuutta ja osallisuutta.

Kansainvälistä kauppaa ja globalisaation oikeudenmukaisuutta ja varallisuuden jakamista tulee edistää sekä toteuttaa universaali sosiaaliturva.

ILO:n tulisi kehittää kattava strategia, jolla sen jäsenvaltioita ohjataan vähentämään epätasa-arvoa. Ihmiskeskeinen toimintatapa pandemiasta tulisi olla lähtökohtana ILO:n 100-vuotisjulistuksen sekä pandemiasta toipumista koskevan Global call for action -resoluution mukaisesti ja epätasa-arvon torjunta tulisi valtavirtaistaa mm. mainittujen asiakirjojen sekä ILO:n ohjelman ja budjetin toteuttamiseen.

ILO:n tulisi edistää eriarvoisuuden poistamista myös YK:n reformia toimeenpantaessa sekä pyrkiä edistämään monenkeskistä yhteistyötä niin kansainvälisten rahoitusinstituutioiden kuin muiden relevanttien järjestöjen kanssa sekä edistää erityisesti perustavaa laatua olevien kansainvälisten sopimusten ratifiointia ja noudattamista, sukupuolten tasa-arvoa sekä työllisyyspolitiikkaa, jolla edistetään sukupuolten tasa-arvoa työllisyyspolitiikkaa koskevan sopimuksen nro 122 mukaisesti. Myös ILO:n vähimmäispalkkaa koskevan sopimuksen nro 131 ratifiointia ja noudattamista tulee edistää torjumalla samalla palkka- ja eläkekuiluja.

Komiteassa käydyt keskustelut

Komitean työn aikana työmarkkinaosapuolten edustajilla oli erimielisyyksiä useista teemoista, jotka liittyivät mm. maailmanlaajuisia tuotantoketjuja sekä epävarmoja/turvattomia työpaikkoja koskeviin kirjauksiin sekä vähimmäispalkan osalta siihen, puhutaanko riittävästä vähimmäispalkasta vai elämiseen riittävästä vähimmäispalkasta (minimum living wage). Lopuksi työmarkkinaosapuolet olivat saaneet sovittua vaikeimmista kohdista pakettiratkaisun, johon ei hallituksilla ollut juurikaan mahdollisuutta vaikuttaa.

Maailmanlaajuisien tuotantoketjujen osalta tunnustetaan sekä niiden positiiviset vaikutukset, että myös ongelmat, jotka koskevat mm. lapsityön ja pakkotyön käyttöä sekä yhdistymisvapauden ja kollektiivisen neuvotteluoikeuden rajoittamista, mikä heikentää mahdollisuuksia tuottojen oikeudenmukaiseen jakoon kautta tuotantoketjun.

Vähimmäispalkkojen osalta tyydyttiin puhumaan riittävästä vähimmäispalkoista, joita asetettaessa tulisi ottaa huomioon työntekijöiden ja heidän perheenjäsentensä tarpeet ja taloudelliset tekijät sopimuksen nro 131 mukaisesti. Epävarmojen työn muotojen osalta päätöslauselmassa todetaan, että perustavaa laatua olevat oikeudet tulee turvata kaikille työntekijöille työsuhteesta riippumatta, mukaan lukien epävarmoissa työn muodoissa työtä virallisella tai epävirallisella sektorilla tekevät.

Myös jäsenvaltioiden kesken oli näkemyseroja useista asioista, kuten kansainvälisen kaupan vaikutuksesta tasa-arvoon. Lopuksi tekstiin saatiin mm. EU:n vaatimuksesta suhteellisen positiivinen kirjaus kaupan ja oikeudenmukaisen globalisaation sekä hyvinvoinnin jakamisen edistämisestä. ILOa kehoitettiin mm. tunnistamaan, miten globaalit tuotantoketjut voivat auttaa työelämän epätasa-arvon torjumisessa erityisesti rikkaampien ja köyhempien maiden välillä.

Näkemyseroja oli myös ryhmistä, jotka ovat erityisesti kärsineet COVID-19 -pandemiasta. Näistä erityisesti LGBTQI-ryhmän mainitseminen oli jälleen vaikeaa Afrikan maille sekä muslimimaille, kun taas IMEC ja Grulac tukivat kirjausta. Lopulta muotoiluksi hyväksyttiin: "The COVID-19 crisis has affected disproportionately those who are vulnerable to discrimination on all grounds covered by international labour and human rights standards. Inequalities are more pronounced when multiple grounds of discrimination intersect."

Näkemyseroja oli myös velkojen anteeksiantoa ja globaalia solidaarisuutta koskevista kohdista, joita mm. Afrikan ryhmä vaati tekstiin. IMEC-ryhmä korosti, että ILO:n tehtäviin ei kuulu päättää velkojen anteeksiannosta, mutta lopulta todettiin, että myös ILO voi arvioida asiaa ja tästä hyväksyttiin maininta.

4. Osaaminen ja elinikäinen oppiminen –komitea (yleiskeskustelu)

II jakso 25.11.-11.12.2021

(Markku Virtanen ja Antti Närhinen, TEM)

Tausta ja tarkoitus

ILO:n 340. hallintoneuvosto esitti vuonna 2020 komitean teemaa työkonferenssin agendalle yleiskeskusteluna.

Komiteatyön tavoite oli antaa ILOlle ohjeistusta suunniteltua ILO:n osaamisen ja elinikäisen oppimisen strategiaa 2030 varten, ja hyväksyä tätä silmällä pitäen johtopäätelmät.

Komiteatyön antia hyödynnetään ILO:ssa myös vuonna 2022, jolloin alkaa oppisopimuskoulutuksesta käytävä keskustelu, minkä tavoitteena on uusi kansainvälinen yleissopimus.

Komitea onnistui tavoitteessaan, sen päätöslauselma ja muu aineisto, ks. tarkemmin [komitealinkki](#)

Komitean puheenjohtaja	Eunice Kigenyi, (hallituksen edustaja, Uganda)
Varapuheenjohtajat	Amal El Amri (työntekijäedustaja, Marokko), Lindiwe Sephomolo (työnantajaedustaja, Lesotho)
Komitean raportööri	Philip Vieira (hallituksen edustaja, Yhdysvallat)
Suomen edustajat	Markku Virtanen TEM Antti Närhinen TEM Mirja Hannula EK Kirsi Rasinaho SAK

Suomen hallituksen edustajat toimivat komiteassa osana EU-ryhmää.

Loppuasiakirjan keskeiset päätelmät ja suositukset

Loppuasiakirjan keskeiset kannanotot ja päätelmät rakentuivat komitealle esitettyjen neljän kysymyksen pohjalle. Kannanotoissa ja päätelmissä nousevat vahvasti esiin mm. yleisesti tunnistettuihin megatrendeihin – kuten työn ja työelämän murrokseen, digitalisaatioon ja globalisaatioon – sekä COVID-19 -pandemian vaikutuksiin sopeutuminen ja vastaaminen, kestävä/vihreä siirtymä, elinikäisen oppimisen järjestelmien inklusiivisuuden ja resilienssin edistäminen sekä koulutusjärjestelmien työelämävastavuuden lisääminen. Pyrkimyksenä on nostaa esiin niin keskeiset haasteet ja niihin vastaamisen muodot ja välineet ja tavoitteet kuin myös toimet, joita tavoitteisiin pääseminen edellyttää. Neljanteen osioon on koottu ehdotukset ILO:n tuleviksi toimiksi. Niissä korostuvat strategiset ja kansainvälistä yhteistyötä ja yhteneviä käytäntöjä sekä esimerkiksi heikommassa oleville kohderyhmille/maille/alueille annettavaa tukea edistävät näkökulmat. Lisäksi nostetaan esiin tarve seurata toimien tuloksia ja vaikuttavuutta.

Komitean työn kulku ja keskeiset nostot

Komitean avauspuheiden osalta menttiin pääosin ryhmäpuheenvuoroilla. Aasian ja Tyynenmeren maiden ryhmä (ASPAG) ei jostain syystä pitänyt ryhmäpuheenvuoroja

muihin kuin kysymyksiin 1 ja 2. Loput eli kysymykset 3 ja 4 saivat joitakin maapuheen-
vuoroja ko. alueelta. UK, USA, ja CAN pitivät maapuheenvuorot kuhunkin kysymyk-
seen. CH kolmeen neljästä. Ko. maat olivat myös aktiivisimmat IMEC-ryhmässä. EU-
toimi aktiivisesti (ks. alla) komiteassa.

Martha Newton ILO painotti ILO:n komitean taustaraportin keskeisiä viestejä edettä-
essä kohti yhä modernimpia osaamissysteemejä. Kolmikantayhteistyö on tärkeää
tässä teemassa komitean työssä. ILO ottaa vastaan mielellään innovatiivisia ehdotuk-
sia, miten edistää elinikäistä oppimista ja ILO:n roolia siinä.

Työnantajilla ja -tekijöillä oli eriäviä näkemyksiä varsinkin koulutuksen rahoituksesta
– jälkimmäisten mukaan työntekijöiden ei pitäisi osallistua kustannuksiin laisinkaan, ja
edelliset puolestaan halusivat tekstistä pois kohdat, missä olisi ollut uhkana työnanta-
jien kustannusten nousu. Lisäksi työnantajat halusivat laimentaa tai poistaa päätös-
lauselmasta viittaukset eriarvoisuuden kasvuun, alustatyöhön ja vahvistaa puolestaan
tuottavuuden edistämiseen liittyviä kirjauksia. Tuottavuuden osalta vastaavia lisäyksiä
esittivät myös **USA ja CH**. Työntekijät puolestaan halusivat vahvistaa kaikkien oikeutta
koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen sekä nostaa tekstiin mukaan vahvemmin
asioita, joiden näkevät aiheuttavan työntekijöiden syrjintää. Työntekijät osin myös vas-
tustivat tuottavuuden lisäämisen korostamista tekstissä.

Oletettavasti työnantajaryhmän aloitteesta työmarkkinajärjestöt halusivat päätöslau-
selmasta pois maininnat alustatyöstä. Pääperusteluna poisjättämiselle oli se, että tee-
masta on tulossa ensi vuonna oma ILO-kokous. EU piti outona, että alustatyöntekijöi-
den roolia osana elinikäistä oppimista ei mainittaisi, varsinkin kun luodaan pohjaa vuo-
teen 2030 ulottuvalle strategialle.

Kiina pyrki komiteatyön aikana melko suunnitelmallisesti viivaamaan yli oikeutta (right
to) koulutukseen, mutta muut ryhmät vastustivat. **EU** ei voinut hyväksyä Kiinan ehdo-
tuksia, koska kyse on jokaisen yksilön oikeudesta koulutukseen ja sitä kautta pohjim-
miltaan ihmisoikeuksista, jotka ovat yleisesti maailmanlaajuisesti hyväksytyjä.

Komitean avaussessioihin osallistuivat myös tarkkailijoina UNICEF, Maailmanpankki
ja Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö IOM. **UNICEF**:lla ja ILOlla on keskinäinen yh-
teistyösopimus (MOU) teemaan liittyen viime vuodelta. **Maailmanpankki** painotti kog-
nitiivisia ja tunnetaitoja osana perustaitoja. Maailmanpankin mukaan koronan vaiku-
tukset voivat näkyä osaamisen kehittämisen ja sen tarpeen osalta vielä tulevassa su-
kupolvessa. **IOM** puolestaan totesi, että hyvin hoidettu osaamisen/osaavan työvoiman
kansainvälinen liikkuvuus, palvelee niin lähtö- kuin vastaanottajamaita ja näiden työ-
paikkoja.

EU-ryhmä

EU-ryhmää komiteassa edustivat EU-puheenjohtajamaa **SI**, **EU:n komissio**, **EU:n ul-
kosuhdehallinto** (Geneven EU-edustusto) ja **BE**.

Eniten keskustelua EU-ryhmässä nousi maahanmuuttajatyöntekijöistä, heidän mah-
dollisuuksistaan ja oikeuksistaan osallistua koulutukseen. Isossa osassa EU-maita ml.
FI vain oleskelu-/työluvan saaneet ovat oikeutettuja työvoimapalveluihin ml. -koulutus.
BE:lla ei ollut mandaattia määrittellä ko. termiä tässä yhteydessä. BE vetosi YK:n
Agenda 2030:ssa sovittuun, eli universaaliin oikeuteen koulutukseen kaikille. EU teki
tekstiin ehdotuksen, jossa ko. termin yhteyteen lisätään maininta kunkin maan lain-
säädannöstä ja kansainvälisten sopimusten noudattamisesta (in line with national le-
gislation and international agreements). **USA** ehdotti 'where appropriate' käyttämistä
tässä kohdassa, koska heillä laillisesti maassa oleva ulkomaalainen ei välttämättä ole

oikeutettu työlupaan, eikä näin siis myöskään koulutukseen. **Afrikka ja työntekijäryhmä** ehdottivat, että maahanmuuttajatyöntekijöiden lisäksi kohdassa huomioitaisiin myös pakolaiset.

ILO:n sihteeristö kävi EU-ryhmässä tarkentamassa, varsinkin liittyen listaukseen heikommissa asemassa oleviin ml. maahanmuuttajatyöntekijät ja pakolaiset, että komitean päätöslauselmassa ei ole kyse velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta tms., ainoastaan johtopäätelmistä, ei edes suosituksista. ILO:n antamien perusteluiden jälkeen EU päätti vetää pois esityksensä tarkennuksesta kansallisen lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten noudattamisesta. EU antoi asiasta kuitenkin lausunnon pöytäkirjaan. Näin EU:n kanta jäi arkistoihin, myös ensi vuotta varten, jolloin ILO:n työkonferenssissa aletaan keskustella oppisopimuskoulutukseen liittyen kansainvälisen yleissopimuksen tarpeesta.

Osana EU-ryhmää FI nosti erityisesti esille yksilöllisten koulutus-, ura- ja ohjauspalveluiden merkityksen, koulutus- ja osaamissysteemien merkityksen yhteiskuntien sopeutuvuus- ja reagointikyvyn kannalta, osaamisen kehittämismahdollisuuksien roolin työelämän/työorganisaation laadun kannalta, uusien työntekijöiden oppimismahdollisuudet, alusta- ja keikkatyöntekijät ja muut aliedustetut ryhmät sekä heidän koulutus- ja oppimismahdollisuudet. FI pyysi keskusteluissa myös tarkennuksia budjettiin liittyviin kohtiin tukien ILO:n vahvempaa panostusta elinikäiseen oppimiseen olemassa olevien budjettiraamien ja mahdollisten saatavien budjetin ulkopuolisten resurssien puitteissa.

Arvioita kokouksesta

Huolimatta siitä, että päätöslauselman tavoite oli olla suuntaa- ja tulevaan ohjeistusta antava, ryhmät vahtivat perinteiseen tapaan, ettei tekstiin tullut sellaista, millä olisi voinut olla negatiivisia vaikutuksia niille tai asiaan liittyviin tuleviin keskusteluihin. Pääosin pysyttiin aikaisemmissa, yhteisesti jo hyväksytyissä esitysmuodoissa asiaan liittyen.

Tekstin luonnetta kuvatakseen ILO:n sihteeristö luonnosteli lopputulemaa varten, kyläkin vasta komiteatyön viimeisinä päivinä, resoluution, jonka mukaan työkonferenssin johtopäätelmät eivät ole sitovia, mutta ne sitovat ILO:n hallintoneuvostoa, joka päättää, miten niiden kanssa edetään olemassa olevien ja tulevien budjettien ja vuosiohjelmien puitteissa sekä pyrittäessä saamaan budjetin ulkopuolisia resursseja osaamisen kehittämiseen/elinikäisen oppimiseen liittyvään ILO:n toimintaan.

Puheenjohtajan toimintaa ei pidetty täysin onnistuneena. Pj ei pyrkinyt aktiivisesti työn aikana kannustamaan ja etsimään ratkaisuja ryhmien ja niiden ehdotusten kesken. Hän siirsi kaikki vähänkin erimieliset kohdat eteenpäin, minkä johdosta kokouksen viimeiselle viikolle jäi paljon avoimia asioita ryhmien kesken. Lisäksi useita ryhmien luonnostelukomiteassa tekemiä ehdotuksia ei juuri huomioitu ILO:n tekemissä uusissa loppupäätelmäluonnoksissa. Poisjättämisille ei myöskään annettu selityksiä.

Viimeisenä komiteapäivänä puheenjohtaja alkoi, ryhmiä etukäteen informoimatta, ajamaan kiistanalaisten kohtien hyväksymistä erittäin nopealla tahdilla. EU-ryhmän ymmärrys oli, että tämä tapahtui lähinnä työmarkkinajärjestöjen tekemien yhteisesitysten pohjalta. EU:n ohella myös Grulac-ryhmä (Etelä-Amerikka ja Karibia) ja Afrikka-ryhmä ihmettelivät toimintatavan muutosta, mutta sopeutuivat istunnon edetessä. Rytmin vaihdos vaati normaalia enemmän nopeaa reagointia EU-ryhmän kesken istunnon aikana. Toisaalta, ja tietyistä linjaeroista huolimatta, muutosehdotukset saatiin näin käytyä melko jouhevasti läpi ja hyväksytyä aikataulun mukaisesti.

Virtuaal kokous toimi melko hyvin. Puheenjohtajan ja ILO:n sihteeristön kanssa samassa kokoushuoneessa paikalla olleet työmarkkinajärjestöjen edustajat olivat etulyöntiasemassa muihin virtuaalisesti osallistuviin, kuten edellä kuvatun pohjalta voi arvella. Tekniikka petti kerran viimeisen viikon alussa, mikä aiheutti ryhmien välisen yhteisistunnon alkamisen myöhästymisen yli tunnilla. Koska tuolloin oltiin tiiviissä tekstin neuvottelutilanteessa, aiheutti se loppuviikon istuntojen pidennyksen. Osa epäili, että myöhästymisen johtui komitean kolmikantaisen puheenjohtajiston ja ILO:n sihteeristön Genevessä paikan päällä käydyistä keskinäisistä neuvotteluista, mutta tästä ei annettu tietoa muille, virtuaalisesti osallistuneille, eikä tämä näkynyt millään tavalla ainakaan ko. päivän asiasisältöjä käsiteltäessä.

LIITTEET

LIITE 1

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Kirje

12.5.2021

VN/11666/2021
VN/11666/2021-TEM-9

Jakelussa mainitut

Valtioneuvoston istunto 12.5.2021

VALTUUSKUNTA KANSAINVÄLISEN TYÖJÄRJESTÖN (ILO) 109. TYÖKONFERENSSIIN 3.-19.6.2021

Työ- ja elinkeinoministeriö ilmoittaa, että valtioneuvosto on esitelyssään 12.5.2021 määrännyt 3.-19.6.2021 pidettävään työkonferenssiin seuraavat valtuutetut ja heidän neuvonantajansa:

Hallituksen edustajat
hallitusneuvos Liisa HEINONEN, työ- ja elinkeinoministeriö
pysyvä edustaja, suurlähettiläs Kirsti KAUPPI, Suomen pysyvä edustusto Genevessä

Hallituksen edustajien varajäsenet
neuvotteleva virkamies Päivi KANTANEN, työ- ja elinkeinoministeriö
neuvotteleva virkamies Antti NÄRHINEN, työ- ja elinkeinoministeriö

Työnantajavaltuutettu
Asiantuntija Katja MIETTINEN, Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Työnantajavaravaltuutettu
Asiantuntija Suvi LAHTI-LEEVE, 11.6.2021 saakka ja asiantuntija ANTTI TANSKANEN, 12.6.2021 lähtien, molemmat Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Työntekijävaltuutettu
lakimies Paula ILVESKIVI, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK

Työntekijävaravaltuutettu
juristi Anja LAHERMAA, STTK

Työ- ja elinkeinoministeriö määrää lisäksi edellä mainittujen edustajien neuvonantajat seuraavasti:

Hallituksen edustajien neuvonantajat
hallitusneuvos Henna HUHTAMÄKI, sosiaali- ja terveysministeriö
asiantuntija Elina HÄKKINEN, sosiaali- ja terveysministeriö
neuvotteleva virkamies Markku VIRTANEN, työ- ja elinkeinoministeriö
lähetystöneuvos Anna VITIE, Suomen pysyvä edustusto Genevessä
harjoittelija Jonna KAUTTO, Suomen pysyvä edustusto Genevessä

Työnantajavaltuutetun neuvonantajat
Johtava asiantuntija Mirja HANNULA, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Työmarkkina-asioiden päällikkö Harri HELLSTÉN, Suomen Yrittäjät SY

Työntekijävaltuutetun neuvonantajat
johtava asiantuntija Elina SOJONEN, Akava
lakimies Samuli HIILESNIEMI, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK

Työministeri

Tuula Haatainen

Erityisasiantuntija

Elli Nieminen

Jakelu
Tiedoksi

Päätöksessä mainitut
Työ- ja elinkeinoministeriö/TTM
Sosiaali- ja terveysministeriö
Suomen pysyvä edustusto, Geneve
Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Suomen Yrittäjät SY
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK
Akava
STTK

Ministry of Economic Affairs
and Employment of Finland

Letter

19.11.2021

VN/11666/2021
VN/11666/2021-TEM-13

credentials@ilo.org

Ref ILC 109 – 100 – 3

UPDATED CREDENTIALS, AMENDMENT

Dear Sir/Madam,

Referring to a letter of credentials of Finland, dated May 14, 2021 the Government of Finland makes hereby following updating to the credentials of workers' delegation.

Workers' delegation adviser attending to the Conference 25 November - 11 December 2021 is Ms. **Kirsi Rasinaho**, Education and Labour Policy Specialist, Central Organisation of Finnish Trade Unions (SAK), kirsi.rasinaho@sak.fi, instead of Ms. Elina Sojonen, Chief Legal Adviser, Confederation of Unions for Professional and Managerial Staff in Finland (Akava).

Minister of Employment

Tuula Haatainen

Senior Specialist

Elli Nieminen

Distribution
Copy to

ILO Credentials
Elina Sojonen, Akava
Kirsi Rasinaho, SAK
Paula Ilveskivi, SAK

FINLAND
COMMITTEES (2021)

Committee	Government dele- gate(s)	Employers dele- gate(s)	Workers' dele- gate(s)
<i>Committee on the Application of Standards</i>	Päivi Kantanen, TEM varalla Jonna Kautto UM/GEN	Harri Hellsten, SY	Samuli Hiilesniemi, SAK
<i>A recurrent dis- cussion on the strategic objec- tive of social protection (so- cial security)</i>	Henna Huhtamäki, STM varalla Elina Häkkinen, STM	Suvi Lahti-Leeve 3.-11.6, EK Antti Tanskanen 12.-19.6, EK	Paula Ilveskivi, SAK
<i>Inequalities and the world of work (general discussion)</i>	Liisa Heinonen, TEM varalla Päivi Kantanen, TEM	Katja Miettinen, EK	Anja Lahermaa, STTK
<i>Skills and life- long learning (general discus- sion)</i>	Markku Virtanen, TEM varalla Antti Närhinen, TEM	Mirja Hannula, EK	Kirsi Rasinaho, SAK

MINISTERIN PUHE

Speaker: Minister of Employment Tuula Haatainen

Dear Chair,

The Finnish government congratulates the ILO for organizing this conference in the middle of a deep human, social and employment crisis. In times like these, tripartite cooperation at all levels is of utmost importance.

The COVID-19 crisis has had particularly devastating effects on many vulnerable population groups and inequality is likely to increase.

Many women risk dropping out of the labour force and young persons being disconnected from the labour market. Also people with partial work ability and people with migrant background need special attention.

Together we need to forge solutions to prevent the increase of inequality and to make labour market inclusive and accessible to all.

We all know that high employment rate and skilled workforce create the basis for both growth and the well-being of citizens.

Therefore, we need to invest in reforms that raise the employment rate and the level of skills and competences of everyone, throughout the lifecycle. Furthermore, extending working careers through improved well-being at work, including mental health, is an important investment in the future.

In Finland, the jobseekers will be offered more personal assistance and tailored services while utilizing also new, digital tools. These measures provide strong support at the start of job seeking, but they also benefit the long-term unemployed.

The policy response to the COVID-19 pandemic must have a rights-based and human-centred approach. The alarming negative development in the global labour market, such as increased use of forced labour and child labour as well as infringements of

the right of association and collective bargaining need to be stopped. By working together and by committing ourselves to the fundamental rights at work, we can create a just, inclusive and functioning labour market for all.

In Finland the tripartite cooperation has played a central role. In particular, at the beginning of the crises as the Finnish social partners agreed on a package of legislative measures aimed at addressing the negative economic, employment and social situation generated by the COVID-19.

At the global level the ILO and its constituents: the government and representatives of the social partners should play a central role when designing and implementing policies aimed at responding to the social and economic challenges of the crisis. A lot of work to promote decent work and global social justice will be needed. Also good cooperation within the multilateral system is necessary.

Dear colleagues, the Finnish Government programme of Sanna Marin is entitled as “Inclusive and competent Finland”. The headline sums up our main goal: to improve and to strengthen inclusion and skills, both in the labour market and in the society as a whole. This, I believe, is our mutual goal, also at the global level. To make this reality, the ILO has to take the leading role that we all need to support.

Thank you chair.

Pääjohtajan raportti - Work in the time of COVID

(Jonna Kautto; Geneven pysyvä edustusto)

COVID-19 -pandemian vaikutukset globaalilla tasolla ovat olleet merkittävät monesta eri näkökulmasta. Jokainen jäsenmaa on saanut pandemiasta oman osuutensa, ja se on vaikuttanut kaikkiin heistä eri tavoin. Jäsenillä on ollut hieman erilaiset strategiat kohdata COVID-19 -pandemian tuomat haasteet ja tasapainoilla terveyden, talouden ja sosiaalisten ongelmien sekä ihmisoikeuksien kunnioittamisen kanssa. Monille COVID-19 on osoittanut yhteiskuntajärjestelmien heikot kohdat ja asettanut prioriteetit tärkeysjärjestykseen. Kuitenkin pandemia on osoittanut myös valtioiden kyvyn tehdä yhteistyötä muun muassa tieteen saralla ja saada aikaan merkittäviä toimia lyhyessä ajassa, kun intressit ovat yhtenevät.

Pandemian vaikutukset työmarkkinoihin ja niiden aiheuttamat sosiaaliset vaikutukset

Pandemian aiheuttamat negatiiviset vaikutukset globaaleille työmarkkinoille ovat mitattavat. Yli kolme miljoonaa ihmishenkeä on menetetty reilun vuoden sisään pelkästään COVID-19 -pandemian vuoksi. Vuoden 2019 viimeiseen kvartaaliin verrattuna todelliset työtunnit laskivat lähes 9 %, mikä vastaa noin 255 miljoonaa kokoaikaista työpaikkaa. Suurimmat vaikutukset havaittiin Amerikassa (Americas) ja matalan keskitulon maissa työtuntien laskiessa 13,7 % ja 11,3 %. Keskimäärin menetettyjen työtuntien määrä oli neljä kertaa suurempi kuin vuoden 2008 finanssikriisin aikana. Lähes puolet menetetyistä työtunneista muodostui työpaikan menetyksistä tai työmarkkinoilta poistumisesta muista syistä. Jälkimmäinen oli merkittävämpi, ja se voi kattaa esimerkiksi työntekijän siirtymisen opiskelijaksi. Loput menetetyistä työtunneista muodostuivat osa-aikaisesta työnteosta, joita esimerkiksi lomautukset aiheuttivat.

Palkansaajien tulot laskivat merkittävästi pandemian johdosta. Tulot laskivat 8,3 % vuonna 2020 suhteessa pandemiaa edeltäneeseen aikaan, vaikka laskelmat sisälsivät julkiset avustukset. Absoluuttinen menetys oli noin 3,7 biljoonaa Yhdysvaltain dollaria. Myös tässä Amerikat ja matalan keskitulon maat kokivat suurimmat negatiiviset vaikutukset. Tulonmenetyksen lisäksi iso osa työntekijöistä on ollut erilaisten sosiaalisen suojelun piiriin kuuluvien palveluiden ulkopuolella, minkä vuoksi töistä poissaolo ei ole mahdollista. Rajoitukset työntekijöiden liikkuvuudelle ovat olleet haitallisia työmarkkinoiden kannalta luoden kysynnän ja tarjonnan sekä osaamisen epäsuhtaa.

Taloudellisten vaikutusten lisäksi COVID-19 -pandemia on vaikuttanut ihmisiin sosiaalisesti. Suurimmat negatiiviset vaikutukset ovat kohdistuneet jo valmiiksi heikossa asemassa oleviin ihmisiin, kuten nuoriin, naisiin, siirtotyöläisiin ja vammaisiin. Nuorten työttömyys oli kaksi kertaa yleisempää muuhun väestöön nähden jo ennen pandemiaa, mutta työttömyyden lisäksi myös kouluttautuminen on häiriintynyt monilla. Nuorten mielenterveyden ongelmien on havaittu kääntyneen nousuun pandemian aikana.

Sukupuoleen liittyvän segregaatian vuoksi naiset ovat olleet yliedustettuja sektoreilla, joihin pandemia on vaikuttanut eniten. Tällaisia ovat terveydenhuollon lisäksi muun muassa muut palvelualat, kuten ravintola- ja matkailuala. Koska naiset tekevät valtaosan hoivatyöstä, ovat he olleet työnsä puolesta suuremmassa riskissä sairastua itse koronaan. Myös palkattoman työn määrä on noussut, mikä on lisännyt naisten hoivataakkaa esimerkiksi koulujen ollessa kiinni. Vapauden rajoittamisen seurauksena lähisuhteiden määrää on noussut kasvuun, missä nainen on usein uhrin asemassa.

Siirtotyöläisten asema on heikentynyt liikkumisrajoitusten vuoksi. Tämä on lisännyt heidän riskiään saada koronatartunta esimerkiksi asumisympäristön vuoksi, mikäli työntekijät ovat asuneet ahtaissa tiloissa. Maailman kahdella miljoonalla merityöntekijällä on ollut merkittävä rooli globaalin tuotantoketjun ylläpitäjänä, mutta samalla he ovat olleet rajoitusten vuoksi erityisen heikossa asemassa, koska he eivät ole olleet terveydenhuollon tavoitettavissa tai he eivät ole päässeet rantautumaan suljettujen rajojen vuoksi.

Vammaisten asema on niin ikää heikentynyt pandemian aikana. He ovat usein heikommassa asemassa yhteiskunnassa jo valmiiksi, mutta pandemian aikana he ovat entistä haavoittuvaisemmassa asemassa, ei vain terveyden, mutta myös työmarkkinoiden näkökulmasta. COVID-19 on heikentänyt vammaisten työllisyyttä ja inklusiivisuutta. Kuten muut riskiryhmään kuuluvat, vammaiset ovat usein alttiimpia vakaville koronaviruksen oireille, mikä voi lisätä liikkumisrajoitusten aiheuttamaa marginalisatiota ja sosiaalista eksklusiota.

Erityisesti pk-yritykset ovat kärsineet pandemiasta, vaikka yritykset eivät suoraan olisi olleet rajoitusten vaikutuksen alaisena, niin rajoitukset ovat vaikuttaneet kaikkiin vähintään epäsuorasti. ILO:n arvion mukaan rajoitukset ovat vaikuttaneet yhteensä 96 miljoonaan työhön vähentyneen tuotannon kysynnän vuoksi. Köyhyydessä elävien määrä on lisääntynyt vuoden 2020 aikana noin 108 miljoonalla ihmisellä. Taloudelliset ja sosiaaliset ongelmat ovat nostaneet lapsi- ja pakkotyön määrää.

Pandemian vaikutukset talouteen

Pandemia on kiihdyttänyt digitalisaation leviämistä, mutta tämä on luonut myös eriarvoisuutta. Esimerkiksi IT- ja finanssisektori ovat yleisesti kasvaneet pandemian aikana samalla kun toisten sektorien edustajat eivät ole voineet hyödyntää digitalisaation kehittymistä yhtä tehokkaasti.

IMF:n arvion mukaan finanssitoimintaa on ollut 16 biljoonan Yhdysvaltain dollarin edestä, mikä osoittaa valtioiden päättäjien halun kukistaa pandemia. ILO:n poliittisen toimintakehikon ensimmäinen pilari liittyy ekspansiivisiin makrotalouden toimiin. Tällaisilla toimilla on ollut merkittävä rooli taloudellisten ja sosiaalisten vahinkojen minimoinnissa. Kehittyneissä maissa kulutusta onnistuttiin lisäämään 16,4 % suhteessa BKT:hen vuonna 2020, mikä on huomattavasti enemmän kuin nousevissa talouksissa (4,2 %) tai matalan tulotason maissa (1,7 %).

Toinen pilari liittyy toimiin, joilla voidaan tukea yritysten toimintaa, työpaikkojen pysyvyyttä ja palkkatulojen ylläpitoa. Tällaisia toimia ovat olleet muun muassa yritystuet, edulliset yrityslainat, lyhytaikaisen työn helpottaminen ja lomautukset. Tällaiset toimet ovat kuitenkin olleet paremmin mahdollistettavissa kehittyneissä maissa, mikä on lisännyt eriarvoisuutta maiden välillä.

Kolmas pilari koskee suoraan terveyttä ja työhyvinvointia. Tartuntariskiä töissä on pyritty vähentämään muun muassa maskeilla, tehostetulla käsihygienialla ja turvaväleillä. ILO:n arvioiden mukaan maailmanlaajuisesti noin 18 % olemassa olevista töistä voidaan tehdä etänä, kun kehittyneimmissä maissa luku on 35 - 40 %. Vaikka etätöskentelyn edut viruksen leviämisen torjunnassa ovat ilmeiset, on se johtanut esimerkiksi psyykkisten ja ergonomisten ongelmien kasvuun. Rokotteiden myötä työntekijöiden suojelemisen painopiste on siirtynyt rokotteisiin luoden samalla niiden saatavuusongelmia. Tämä on entisestään johtanut rokotteiden jakamisen epäsuhtaan.

Viimeinen pilari kannustaa sosiaaliseen dialogiin, jotta parhaita toimintatapoja sosiaaliseen ja taloudelliseen suojeluun pandemiaa vastaan voidaan jakaa. Työhön liittyvistä

haasteista on keskusteltu valtioiden, työnantajien ja työntekijöiden edustajien kesken, jotta ollaan löydetty parhaita mahdollisia toimia pandemiasta ylipääsemiseksi. Sosiaalista dialogia ei kuitenkaan tule unohtaa jatkossa, koska sen avulla voidaan lisätä valmiutta kohdata myös muita tulevia haasteita.

Tulevaisuudennäkymät ja ILO:n toiminta

Pandemia tuli maailmalle yllätyksenä, ja se on osoittanut haavoittuvuuksia useilla eri yhteiskunnan toiminnan osa-alueilla. Se on osoittanut ennakkoinnin ja varautumisen tärkeyden sekä laittanut toimintamme prioriteetit uuteen valoon. Tästä syystä riskiarviointiin tulee keskittyä tulevaisuudessa enemmän terveysuhkien lisäksi myös luonnon, talouden, rahoitusmarkkinoiden sekä geopolittisten konfliktien näkökulmasta. Kriisi on osoittanut resilienssin kohentamisen tärkeyden, kun rakennetaan kestävää ja oikeudenmukaista tulevaisuuden työtä. Pandemiasta oppineena on havaittu, että sosiaalinen oikeudenmukaisuus on ensimmäinen askel resilienssin ja kestäväen työnteon toteutumiseen.

Globaali kriisi on opettanut, että kansainväliset ongelmat vaativat kansainvälisiä toimia. Se on osoittanut kaikkien olevan samassa veneessä, mikä on lisännyt yhteenkuuluvuuden tunnetta. Tätä tulisi käyttää jatkossa voimavarana yhteistyön kasvattamiselle mahdollisimman monen toimijan kesken. Yhteistyötä tulisi hyödyntää rokotteen valmistuksen lisäksi myös muissa kansainvälisesti merkittävissä kriiseissä kuten ilmastonmuutoksessa. Näitä kansainvälisiä haasteita on huomioitu ILO:n toiminnassa muun muassa 2030 agendassa ja 17:ssä kestäväen kehityksen tavoitteessa (SDGs), ja se on lisännyt yhteistä halua toimia näiden haasteiden taltuttamisessa.

Tavoitteiden saavuttamiseksi tulee ensimmäiseksi keskittyä eri toimijoiden ja instituutioiden yhteisiin toimenpiteisiin, joiden avulla yhteinen päämäärä voidaan saavuttaa. Tähän tueksi tarvitaan rahoitusta. Erityisesti rahoitus on osoittautunut haasteelliseksi joillekin jäsenmaille, mikä on hidastanut heidän ylipääsyään pandemiasta. Rokotteiden lisäksi etenkin sosiaalinen suojelu ja humanitäärinen apu ovat saatavan rahoituksen varassa. Huolenaiheena on kuitenkin velkaantuminen, joka on pandemian aikana ollut merkittävässä kasvussa ja mikäli korkotasot rupeavat nousemaan, ongelmat saattavat syventyä. 36 köyhimmän maan talouden luottoluokitukset ovat laskeneet pandemian johdosta, mikä vaikuttaa heidän pandemiasta ylipääsyä. Lisäksi ulkomaiden investointien määrä on laskenut noin 12 % köyhemmissä maissa, mikä on kuitenkin vähän suhteessa kehittyneiden maiden 69 % laskuun. Rahoitusmarkkinoiden tulee löytää pian ratkaisuja ongelmaan. Toistaiseksi kansainväliset ja kansalliset rahoituslaitokset ovat tehneet yhteistyötä ja muuttaneet esimerkiksi verojärjestelyitään, mutta uusia toimia on löydettävä, mikäli haluamme päästä jaloillemme mahdollisimman pian. Tähän tarvitaan poliittista tukea ja kattavampaa yhteistyötä.

Pandemia on osoittanut, että toimintatapoja ja työskentelytapoja on mahdollista muuttaa ennennäkemättömällä tavalla, joka ei muussa tapauksessa olisi ollut mahdollista. Esimerkiksi COVID-19 -pandemian taltuttamiseen on käytetty noin 16 biljoonaa Yhdysvaltain dollaria, vaikka usean muun kriisin tapauksessa paljon pienempiäkin summia on evätty. Lisäksi maailmalla on nähty ennennäkemättömiä yksilön vapautteen ja työntekijöiden liikkumiseen liittyviä rajoituksia, jotka ovat auttaneet ylläpitämään työpaikkojen säilyvyyttä ja täten kotitalouksien varallisuusastetta. Työnteko on muuttunut nopeasti tekniikan avulla, mutta vielä jää nähtäväksi, kuinka vakiintuneiksi niiden käyttö jää. Parhaassa mahdollisessa tilanteessa työntekijät voisivat tulevaisuudessa luoda itselleen joustavamman tavan työskennellä, mutta tulee muistaa, että tällainen yksilön mahdollisuus vaikuttaa työhönsä on etuoikeus vain pienelle osalle maailman

ihmisistä. Globaaleissa toimitusketjuissa on havaittu pandemian johdosta useita heikkouksia arvaamattomissa tilanteissa. Joissain tapauksissa haasteista ylipääsyyn voi olla ratkaisuna toimitusketjujen lyhentäminen niiden paremman hallittavuuden vuoksi.

IMF:n arvioiden mukaan globaali kasvuaste on 6 % vuodelle 2021 ja 4 % vuodelle 2022, mikä heijastelee taloudellisten strategioiden onnistumista. Sen mukaan pandemia tulee jättämään pienemmän taloudellisen jäljen kuin vuoden 2008 finanssikriisi. Kuitenkin talouden elpyminen tulee olemaan epätasaisesti jakautunutta, missä korkean tulotason maat ja Kiina tulevat olemaan voittajia. Arvion mukaan BKT per capita tulee laskemaan vuosien 2019-2022 aikana keskimäärin 3 %. Kehittyneissä maissa sen odotetaan laskevan vain 1 %, nousevissa talouksissa 4,3 % ja kehitysmaissa 6,5 % suhteessa pandemiaa edeltävään aikaan. Työmarkkinoille osallistuvien ennustettu kehitys ei ole yhtä positiivinen, vaan sen uskotaan pysyvän pandemiaa edeltävään aikaan nähden matalampana vuoden 2022 loppuun asti. Myös tuottavuuden kasvun odotetaan laskevan puoleen suhteessa pandemiaa edeltävään aikaan.

Pandemia on osoittanut, kuinka tärkeää on, että terveys, talous, sosiaalinen ja humanitäärinen näkökulma ovat kaikki kytköksissä toisiinsa ja, että niitä ei voida tarkastella erillään toisistaan. Yhteistyö pandemian aikana valaa toivoa siihen, että myös ilmaston lämpeneminen otettaisiin jatkossa vakavammin. Yhteistyön tulos tulee kuitenkin riippumaan siitä, kuinka hyvin toimintamme vaikutukset, mekanismit ja seuraukset tunnetaan. Myös rahoituksella ja toimintatapojen implementoinnilla kansallisella ja kansainvälisellä tasolla on merkitystä. Näistä syistä ILO julistaa työkonferenssin jälkeen "Our Common Agenda", jonka avulla voidaan edistää ihmiskeskeistä palautumista. Lisäksi vuosisata julistus (Centenary Declaration) ohjaa jäseniä ihmiskeskeisen palautumisen tavoitteissa keskittymällä muun muassa kattavaan ja kestävään talouskasvuun, työntekijöiden turvallisuuteen ja työmarkkinoiden toimintaan, sukupuolten tasa-arvoon sekä kestävään sosiaaliseen suojeluun. Nämä luovat pohjan ihmiskeskeiselle palautumiselle, mutta onnistuminen riippuu esimerkiksi kansainvälisten standardien implementaatiosta, työntekijöiden ja työnantajien yhteistyöstä ja kaikkien osapuolien avoimesta dialogista.

ILO:n merkitys pandemiasta ylipääsyyn on ollut merkittävä. Keskustelua on käyty kansallisella ja kansainvälisellä tasolla, jota on käyty muun muassa "Global Summit COVID-19" ja "World of Work" yhteydessä. ILO on luonut strategisen suunnitelman vuosille 2022 - 2025, jonka avulla pandemian jälkeistä ihmiskeskeistä palautumista pyritään edistämään. Myös kolmikantaista dialogia ja institutionaalisia kehitystoimia on suunniteltu palautumisen tueksi.